

**Prof. dr Habil — Ruth Becker**

Sekcija za rehabilitacijsku pedagogiju  
i komunikacijske nauke  
Humboldtovog univerziteta u Berlinu

### **NEKI PROBLEMI ODNOSA IZMEĐU GOVORNIH POREMEĆAJA I SMETNJA U PISMENOM IZRAŽAVANJU**

Govor predstavlja bazu pismenog izražavanja, tako da je nesmetano funkcioniranje govora preduvjet za razvoj vještine pisanja. To međutim ne znači da su govor i pisanje identični, i da pisanje znači jednostavno prenošenje govora na papir. I govor i pismeno izražavanje raspoložu sebi svojstvenom motivacijom, gramatičkim i psihološkim strukturama i funkcionalnim sistemima. (Luria<sup>2</sup>)

Pismo npr. ne može točno fiksirati akustične procese govora, niti se u njemu mogu neposredno ogledati emocionalne komponente govora. Da bi se u govoru osigurala maksimalna razumljivost, služimo se kod izlaganja glavnog i sporednog u sadržaju različitom intonacijom, mimikom i gestama. U pisanju se pri tome služimo posebnim rečeničnim formama, konjugacijama i različitim vrstama i oblicima tiska.

Osebnost pismenog izražavanja sastoji se u većoj svjesnosti i voljnoj određenosti. Dok malo dijete usvaja govor u neposrednoj praktičnoj aktivnosti i komunikaciji i pri tome dugo vremena nije svjesno sastojnih elemenata govora, pismeni je oblik izražavanja od samog početka rezultat posebnog podučavanja i svjesne jezične aktivnosti. Čitanje i pisanje kao oblici pismenog izražavanja zahtijevaju od djeteta sposobnost svjesne

analize i sinteze. Oni traže da dijete kod pisanja izdvoji pojedine riječi iz konteksta govora i pojedine glasove iz riječi. Na ovaj način dobiveni pojedinačni glasovi moraju se svrstati određenim redosljedom i pretvoriti u slova. Riječ se kod čitanja mora podvrći vizuelnoj analizi, slova pretvoriti u glasove i u pravilnom slijedu izgovoriti (pročitati), pri čemu očekivani smisao djeluje usmjeravajuće na čitav proces.

Početnu etapu pisanja predstavlja prema tome analiza glasovnog kompleksa. Nesmetano odvijanje ove analitičke djelatnosti oslanja se na sposobnost fonematičke i govorno-motorno-kinestetičke diferencijacije.

U razvoju govora javljaju se kod svakog djeteta greške, iskrivljavanje riječi, izostavljanje, zamjenjivanje, dodavanje, izmjena mjesta glasova ili slogova. Takve se greške mogu primijetiti i kod početnog pisanja. (Walter<sup>3</sup>, Kirchoff<sup>3</sup>, Kossakowski<sup>4</sup>). Zbog toga je bliska pretpostavka, da djeca sa zaostacima ili smetnjama u govoru imaju i teškoća kod učenja čitanja i pisanja. Dosadašnja istraživanja potvrđuju ovu pretpostavku, ali samo djelomično. Na osnovu našeg ispitivanja nalazi se u razredima osnovne škole od prilike 3% djece sa smetnjama u čitanju i pisanju; međutim u razredima osnovnih škola za djecu